

Posudek konzultanta

na rigorózní práci Mgr. Jana Schramhausera

Poškozený v trestním řízení

I. Významným subjektem trestního řízení a významnou stranou trestního řízení je poškozený. Součástí trestního řízení je také rozhodování o náhradě škody – adhezní řízení. Novely trestního řádu od roku 1989 postupně rozšiřovaly, zesilovaly a prohlubovaly spíše procesní práva obviněného, ale buď vůbec, anebo jen ve velmi malé míře rozšiřovaly procesní práva poškozeného. Tento postup nebyl správný, protože poškozený je osobou, která je trestným činem nejvíce dotčena. Ochrana osoby poškozené trestným činem a široká možnost poškozeného uplatnit v trestním řízení nárok na náhradu škody – to jsou atributy moderního trestního procesu.

V posledních letech se ku prospěchu věci prosazuje legislativní tendence posilující postavení poškozeného v trestním řízení. Tím se také rozšiřuje možnost rozhodnout o nároku na náhradu škody v adhezním řízení.

Předložená rigorózní práce o rozsahu 95 stran textu je tedy svým tématem věnována aktuální otázce legislativy i aplikační praxe. Nelze než souhlasit s tvrzením rigorosanta, že současný stav, kdy trestní zákonodárství i aplikační praxe zdůrazňují převážně procesní záruky obviněného a méně přihlíží k potřebám a zájmům poškozeného, vyžaduje změnu tak, aby bylo dosaženo rovnovážného systému trestního procesu, v němž budou stejně chráněny zájmy všech procesních stran. Autor však správně uvádí, že zákonodárce při novelizacích trestního řádu musí přihlížet k tomu, aby přehnaná snaha o rozšíření procesních práv poškozeného nevedla ke zpomalení trestního řízení a jeho nadměrné formalizaci, což by konec konců nepřispělo ani zájmům poškozeného.

Za cíl své rigorózní práce si autor vytyčil rozbor platné právní úpravy postavení poškozeného, zhodnocení účinnosti té části trestního řádu, která upravuje rozhodování o náhradě škody a pojednání o kriminologických souvislostech postavení poškozeného v trestním řízení. Vzhledem k omezenému rozsahu rigorózní práce autor omezil svůj literární zájem na určité vybrané otázky postavení poškozeného v trestním řízení. Podle mého názoru rigorozant vytčený cíl splnil a rigorózní práci zpracoval na velmi pěkné odborné i literární úrovni.

Rigorózní práce se skládá z úvodu, jedenácti kapitol podrobněji strukturovaných a závěru, ve kterém uvádí některé náměty ke zdokonalení platné právní úpravy.

Obsahem prvé kapitoly je historický vývoj postavení poškozeného na území České republiky. Druhá kapitola je věnována možnostem poškozeného ovlivnit zahájení a průběh trestního stíhání (problematika souhlasu poškozeného s trestním stíháním), následují kapitoly o pojmu poškozeného v platné právní úpravě. Dále se autor zabývá poškozeným jako svědkem v trestním řízení, zastupováním poškozeného, rolí poškozeného při odklonech v trestním řízení a možnostmi poškozeného podávat opravné prostředky. Předposlední kapitola pojednává stručně a v obecné rovině o problematice viktimologie. Poslední kapitola obsahuje shrnutí poznatků, ke kterým autor dospěl, a především formulace některých návrhů de lege ferenda.

Osnova práce je logická, jednotlivé kapitoly na sebe vhodně navazují.

Autor vypracoval práci na podkladě dostatečného počtu odborných literárních pramenů (v seznamu použité literatury uvádí 29 pramenů), s kterými kreativně pracoval.

Vhodně a v dostatečné míře použila ustálenou judikaturu. Ostatně přílohou práce je seznam a právní věty rozhodnutí pojednávajících o poškozeném a rozhodování o náhradě škody.

II. Podstatou rigorózní práce jsou partie pojednávající o procesních právech poškozeného ve vztahu k rozhodování o náhradě škody a kapitoly rozebírající náležitosti uplatnění nároku na náhradu škody v trestním řízení. Její rozbor je dostatečně podrobný, kultivovaný a bez věcných chyb a nedostatků.

Autorka se nevyhýbá ani nedostatkům platné právní úpravy způsobeným hektickým proudem neutuchajících novelizací trestního řádu. Projevuje se to například ve skutečnosti, že trestní řád neobsahuje ani procesně bezchybný postup, při kterém by se rozhodovalo, zda určitá osoba je či není poškozeným (ustanovení § 43 odst. 2 tr. řádu za takový postup rozhodně nelze považovat).

V závěru své práce autor sumarizuje postavení poškozeného a rozhodnutí o náhradě škody v českém trestním řízení. Připomíná nedostatky platné právní úpravy rozhodování o náhradě škody, ke kterým náleží zejména okolnost, že poškozený nemá právo napadnout odvoláním jiný výrok, než výrok o náhradě škody a skutečnost, že poškozený není oprávněn podat odpor proti trestnímu příkazu.

V rámci námětů de lege ferenda dále navrhuje možnost poškozeného účastnit se vyšetřovacích úkonů v trestním řízení včetně možnosti klást vyslychaným osobám otázky.

Pozornost věnuje také institutu trestního stíhání se souhlasem poškozeného. Uvádí některé námítky proti současné právní úpravě, ale konkrétní náměty ke zdokonalení tohoto institutu chybí. Aktuálně by bylo vhodné také připomenout podle předloženého věcného záměru rekodifikace trestního řádu tendence možných změn v postavení poškozeného a uplatnění procesních práv po plánované rekodifikaci trestního práva procesního.

III. Závěrem shrnuji: Rigorózní práce Mgr. Jana Schramhausera je plně způsobilá k ústní obhajobě. Kandidát vytvořil odborný text na dané téma, prokázal hlubší teoretické znalosti a také bezpečnou orientaci v praktických otázkách.

Při ústní obhajobě doporučuji věnovat pozornost otázkám:

Povinné zastoupení poškozeného advokátem v trestním řízení.

Souhlas poškozeného s trestním stíháním – bilance platné právní úpravy a možnosti legislativních změn.

V Praze 13. ledna 2010

Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.,
konzultant